

ตัวอย่าง : ภาษาตระกูลมอญ-เขมรในประเทศจีนตามทัศนะของนักวิชาการจีน

De'ang : Chinese Scholars' Perspectives on Mon-Khmer Languages in China

เมชฌ สอดส่องกฤษ¹
Metcha Sodsongkrit

บทคัดย่อ

ในประเทศจีนมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลจีนอย่างเป็นทางการ 56 กลุ่ม ในจำนวนนี้มีอยู่ 3 กลุ่มที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมร คือ ชนกลุ่มน้อยเผ่าปลั่ง (Blang) ชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออัง (De'ang) และชนกลุ่มน้อยเผ่าหว่า (Va) ชนเผ่าทั้งสามกลุ่มนี้กระจายตัวอยู่ในบริเวณจีนตอนใต้ ได้แก่ เขตมณฑลยูนนานและกวางสี ทั้งยังมีการอพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนของประเทศใกล้เคียง รวมถึงภาคเหนือของประเทศไทยด้วย **บทความวิชาการ** เรื่องนี้เป็นการนำเสนอในเชิงชาติพันธุ์วรรณาของชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออัง ซึ่งเป็นข้อมูลจากข้อเขียน มุมมองและทัศนะของนักวิชาการฝ่ายจีน โดยมีรายละเอียด 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออังในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่วนที่ 3 ภาษาเต๋ออัง และ ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ : เต๋ออัง ปะหล่อง ดาระอัง มอญ-เขมร ออสโตรเอเชียติก ชาติพันธุ์วรรณา

academic article offers an ethnographic discussion of the **De'ang** ethnic minority based on data gathered from written documents, views, and perspectives of Chinese scholars. The article consists of 4 detailed sections: Section 1 on introduction, Section 2 on a brief overview of the **De'ang** ethnic minority in the People's Republic of China, Section 3 on the **De'ang** language, and Section 4 on their ways of life, customs, traditions, arts, and culture.

Keywords: De'ang, Paluang, Dara -ang, Mon-Khmer language family, Austro-Asiatic, Ethnographic

Abstract

In China, 56 ethnic groups are officially endorsed by the Chinese government. Of these, 3 are members of the Mon-Khmer family, namely, the Blang, the De'ang, and the Va ethnic minorities. These three groups live scatteredly in Southern China including Yunnan Province and Guangxi Region. They also migrate across borders to settle along the borders of neighboring countries including northern Thailand. This

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ส่วนที่ 1 บทนำ

เมื่อปี พ.ศ. 2555 ผู้เขียนได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เรื่อง “สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” (เมฆม, 2555) พบว่า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมี ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมรอยู่สามกลุ่ม ได้แก่

1. **ชนกลุ่มน้อยเผ่าปลั่ง (Blang)** พูดภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ Austro-Asiatic ตระกูลภาษามอญเขมรมีถิ่นฐานหลักในบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไตสิบสองปันนา และมีเครือข่ายชาติพันธุ์เดียวกันนี้ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยด้วย คือ ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย หนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญ² ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาปลั่ง คือ หนังสือชื่อ “บันทึกสังเขปภาษาปู้หล่าง” 《布朗语简志 Bùlǎngyǔ Jiǎnzhì》ของผู้แต่งชื่อ หลี่ต้าหวยง เนี่ยซีเจิน และ ชิวเอ้อเฟิง (李道勇、聂锡珍、邱鄂锋 Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng)

2. **ชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออ่าง³ (De'ang)** พูดภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ Austro-Asiatic ตระกูลภาษามอญเขมร มีถิ่นฐานหลักอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิงโพ เมืองเต๋อหง มณฑลยูนนาน ชนเผ่านี้มีบางส่วนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยบริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ที่ชื่อ ชนเผ่าดาระอั้ง หนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาเต๋ออ่าง คือ หนังสือชื่อ “บันทึกสังเขปภาษาเต๋ออ่าง” 《德昂语简志 Dé' ángyǔ Jiǎnzhì》ของผู้แต่งชื่อ เฉินเซียงมู่ หวาง จิ่งหลิว และล่าหย่งเหลียง (陈相木, 王敬骝, 赖永良 Chén Xiàngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng, 1986)

3. **ชนกลุ่มน้อยเผ่าหว่า (Va)** หรือ ว้า มีถิ่นฐานหลักอยู่ในเขตมณฑลยูนนาน ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ช่วงทิศใต้ของเทือกเขาบูไปจนถึงติดต่อกับแม่น้ำหลานชาง “ว้า” นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เก่าแก่มากรวมหนึ่งในมณฑลยูนนาน จากบันทึก

ทางประวัติศาสตร์ของจีน สามารถสืบสาวขึ้นไปได้ถึง 109 ปีก่อนคริสตกาล นอกจากในบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน ประเทศจีนแล้ว ชนเผ่าว้ายังตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณตอนเหนือของภูฏาน ตอนบนของแม่น้ำสาละวิน และทางตะวันออกของภูฏานแถบเชียงตุง หนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาหว่า คือ หนังสือชื่อ “บันทึกสังเขปภาษาหว่า” 《佤语简志 Wǎyǔ Jiǎnzhì》ของผู้แต่งชื่อ โจวจื่อจื่อ, เหียนฉีเซียง (周志志, 颜其香 Zhōu Zhìzhì, Yán Qíxiāng, 1984)

ข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาของทั้งสามชนเผ่าข้างต้นนี้ ในหนังสือเรื่อง “สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญของทุกชนเผ่าอย่างครบถ้วน แต่ข้อมูลทางภาษาและภาษาศาสตร์เป็นข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาเท่านั้น ยังไม่มีรายละเอียดสำหรับการศึกษาในเชิงภาษาศาสตร์ บทความนี้จะนำเสนอรายละเอียดด้านภาษาของชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออ่างที่เป็นผลงานและทรรศนะของทางฝ่ายนักวิชาการจีน เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป ส่วนอีกสองชนเผ่าก็จะได้นำเสนอเป็นบทความอีกสองเรื่อง

วิธีการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ เป็นงานที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ในหนังสือที่กล่าวถึงข้างต้น ในส่วนของข้อมูลทางภาษา ผู้เขียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความวิชาการและหนังสือที่เป็นผลงานการเขียนของนักวิชาการฝ่ายจีน ดังรายชื่อที่ได้ให้ไว้ในบรรณานุกรม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์ แล้วเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับขั้นทางภาษา

² หนังสือที่จะกล่าวถึง 3 เล่มต่อไปนี้เป็นหนังสือภาษาจีนในโครงการ “สรรณิพนธ์รวมชุดประเด็นชนกลุ่มน้อย 5 ประการ ของคณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติ” 《国家民委民族问题五种丛书 Guójiā mínwēi mínzú wèntí wǔzhǒng cóngshū》 โครงการย่อยเรื่อง “ชุมชนบันทึกสังเขปภาษาชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีน” (中国少数民族语言简志丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú yǔyán jiǎnzhì cóngshū) นับเป็นโครงการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953 ในส่วนของ “บันทึกสังเขปภาษาของชนกลุ่มน้อย” เริ่มต้นดำเนินการในปี ค.ศ. 1956 โครงการย่อยอื่นๆ ได้แก่ 《中国少数民族 Zhōngguó shǎoshù mínzú》 “ชนกลุ่มน้อยของจีน” 《中国少数民族简史丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú jiǎnshǐ cóngshū》 “บันทึกสังเขปประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยของจีน” 《中国少数民族自治地方概况丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú zìzhì dìfāng gùangkāng》 “บันทึกสังเขปเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยของจีน” และ 《中国少数民族社会历史调查资料丛刊 Zhōngguó shǎoshù mínzú shèhuì lìshǐ diàochá zīliào cóngkān》 “บันทึกข้อมูลการสำรวจทางสังคมของชนกลุ่มน้อยของจีน”

³ ในบทความนี้จะเรียกชื่อตามชื่อภาษาจีน ที่เป็นชื่อที่ยอมรับจากทางการจีนว่า “เต๋ออ่าง” (德昂 Dé' áng) ตามคำเรียกร้องและความเห็นชอบของเจ้าของชนเผ่าเอง แต่การอ้างอิงจะเรียกตามผู้เขียนเดิม

Language hierarchy คือ ระดับเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ระดับคำ และระบบไวยากรณ์ นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นการจัดแบ่งตระกูลภาษาของนักวิชาการฝ่ายจีนกับนักวิชาการตะวันตกยังมีข้อขัดแย้งกันอยู่ จึงได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาที่เป็นพรศนะของนักวิชาการฝ่ายจีนไว้ด้วย และจากการศึกษาข้อมูลก็ยังพบอีกว่า ภาษาเตออ่างในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีภาษาถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากในประเทศไทยก็มีกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนพูดภาษานี้ด้วยเช่นกัน จึงได้นำเสนอในบทความนี้ด้วยเพื่อให้เป็นข้อมูลในการศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาถิ่นดาระอั้งในประเทศไทย กับภาษาเตออ่างในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผ่าเตออ่างในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

รูปที่ 1

รูปที่ 2

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

ในปีก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี ค.ศ. 1949 ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนกลุ่มนี้เรียกชื่อตัวเองว่า “เป็งหลง” (崩龙 Bēnglóng) จนกระทั่งปี ค.ศ. 1985 ชนเผ่านี้เป็นที่ยอมรับจากทางการจีนในชื่อ “เตออ่าง” (德昂 Dé' áng) ชาวเผ่าเตออ่างออกเสียงว่า /t' ʔa:ŋ/) ตามคำเรียกร้องและความเห็นชอบของเจ้าของชนเผ่าเอง ตั้งถิ่นฐานอย่างกระจัดกระจายในมณฑลยูนนาน (云南 Yúnnán) ในเขตปกครองตนเองเผ่าไต (傣族 Dǎi Zú) เผ่าจิงโป 景颇族 Jǐngpō Zú)

景颇族 Jǐngpō Zú) เมืองเตอหง (德宏 Déhóng) และในตำบลต่าง ๆ หลายตำบลของเมืองเตอหง เช่น เจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) เก้งหม่า (耿马 Gěngmǎ) หย่งเตอ (永德 Yǒngdé) ป่าวซาน (保山 Bǎoshān) หลานซาง (澜 沧 Lán cāng) ลู่ซี (路西 Lùxī) รวมบริเวณที่อยู่อาศัยของชนเผ่านี้กระจายครอบคลุมพื้นที่กว่า 3 หมื่นตารางกิโลเมตร นับเป็นชนเผ่าที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายกระจายมาก การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่มักอยู่ร่วมกับชนเผ่าจิงโป (景颇 Jǐngpō Zú) เผ่าว่า (瓦 Wǎ Zú) และชาวฮั่น (汉 Hànn Zú) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเตออ่างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 17,935 คน

ในประเทศไทยก็มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ โดยได้อพยพหนีภัยสงครามจากประเทศพม่าเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2511 มารวมกันอยู่ที่ชายแดนไทย- พม่า บริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันหมู่บ้านชาวปะหล่อง อยู่ในพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่อาย จำนวน 10 หมู่บ้าน กลุ่มที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยนี้เรียกชื่อตัวเองว่า ดะอั้ง - ระอั้ง - ตะอั้ง (Da - ang , Ra - ang , Ta - ang) ชาวไทใหญ่เรียกชื่อว่า “ปะหล่อง” ชาวไทใหญ่บางกลุ่มเรียกว่า คนลอย (Kunloi แปลว่า คนลอย) ชาวพม่าเรียกชื่อว่า ปะลวง (Palaung)

ข้อมูลจากงานวิจัยของ สกฤณี ญัฐพลวัฒน์ (สกฤณี, 2545) เรียกชื่อชนเผ่านี้ว่า “ดาระอั้ง” และมีข้อมูลเกี่ยวกับชาวเตออ่างว่า “ในประเทศไทยมีชาวดาระอั้งอาศัยอยู่ใน 9 หมู่บ้าน ใน 3 เขตอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ นั่นคือ อำเภอแม่อาย อำเภอฝาง และอำเภอเชียงดาว อันได้แก่ หมู่บ้านห้วยหวายนอก หมู่บ้านห้วยทรายขาว อำเภอแม่อาย หมู่บ้านห้วยจะนู หมู่บ้านห้วยหมากเลี่ยม หมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง และหมู่บ้านแม่จอน หมู่บ้านห้วยปง หมู่บ้านปางแดงนอก และหมู่บ้านไทยพัฒนา ปางแดง (ปางแดงใน) อำเภอเชียงดาว มีการระบุตัวเลขประมาณประชากรชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ในพม่ามีจำนวน 300,000-400,000 คน อาศัยอยู่บนดอยสูงในเมืองลูซี เฉินกาง⁴ ในเขตปกครองตนเองยูนนาน รวมกับชนเผ่าอื่น ลีซู วัว ไตและจิงโป ราว 12,000 คน และอาศัยอยู่ในเมืองไทยราว 5,000 - 7,000 คน”

2.2 ประวัติศาสตร์

ในอดีตชนเผ่าเตออ่างเป็นเผ่าที่มีจำนวนประชากร

⁴ ชื่อเมืองลูซี และ เฉินกางนี้ เรียกตามที่อ้างอิงมาจากการงานของ สกฤณี ญัฐพลวัฒน์ ภาษาจีนคือเมืองลูซี (路西 Lùxī) และ เมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) ตามลำดับ

มากที่สุดบริเวณเมืองหย่งชาง (永昌 Yǒngchāng) ชาวเผ่าเต๋ออ้างกระจายกันอยู่เป็นบริเวณกว้างมาก และในแต่ละท้องถิ่นก็มีชื่อเรียกตนเองแตกต่างกันไป เช่น หู่อ๋าง (汝昂 Rǔ'áng) เลี่ยเปี๋ย (列別 Lièbié) หู่หม่าย (汝买 Rǔmǎi) หู่โป (汝波 Rǔbō) ในอดีตตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น จิน มีบันทึกถึงชาวผู่เหริน (濮人 Pú rén) และชาวหมางหมาน⁵ (茫蛮 Mángmán) ชาวพูจื่อหมาน (扑子蛮 Pūzǐmán) ชาววังจิวจื่อหมาน (望苴子蛮 Wàngjūzǐmán) ชื่อชนเผ่าเหล่านี้ล้วนเป็นชนกลุ่มเดียวกันที่มีชื่อต่างๆ กัน ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวเต๋ออ้าง วัว และชาวปลั่งในปัจจุบัน ชาวเต๋ออ้างถูกรวมเข้าอยู่ในการปกครองของเมืองน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) ด้าหลี่ (大理 Dàlǐ) ดำเนินมาตลอดช่วงระยะเวลาของสมัยราชวงศ์ฮั่น จิน และถัง จนถึงสมัยราชวงศ์หยวน ชาวเต๋ออ้างตกเป็นประชาชนในอาณัติของชนเผ่าไต

2.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวเต๋ออ้างเป็นชนเผ่าในปกครองของชนเผ่าไต หัวหน้าเผ่าจะสืบช่วงต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ หัวหน้าเผ่าปกครองชุมชนเต๋ออ้างที่ทั้งในชุมชนของตนและบริเวณใกล้เคียง และในทุกๆ หมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านปกครองดูแลภายใต้อำนาจสูงสุดของหัวหน้าเผ่าใหญ่อีกชั้นหนึ่ง ชนชาวเต๋ออ้างต้องส่งบรรณาการให้กับผู้ใหญ่บ้าน แล้วผู้ใหญ่บ้านส่งต่อให้กับหัวหน้าเผ่า ชาวเต๋ออ้างอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นชุมชนในการปกครองของเผ่าจิงโหย่งต้องส่งของบรรณาการ ส่งภาษีให้กับหัวหน้าผู้ปกครองอีกด้วย นอกจากนี้ในยุคกว๋อหมินตั๋งยังเก็บภาษีจากชนกลุ่มน้อยซ้ำอีก สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนอย่างมาก

ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ชาวเต๋ออ้างยังคงรักษาขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการสืบสายตระกูลสายตรงจากเพศชายและอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ในครอบครัวหนึ่งๆ มี

ญาติร่วมเชื้อสายอยู่รวมกันมากกว่าสามรุ่นเป็นอย่างน้อย ทุกคนในครอบครัวร่วมกันทำมาหากินและใช้ในครอบครัวใหญ่นั้น แต่หลังจากระบบสังคมที่ประชาชนมีสิทธิครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองเกิดขึ้น ระบบเศรษฐกิจภายนอกที่เจริญขึ้นสินค้าและค่าครองชีพต่างๆ สูงขึ้น ชาวเต๋ออ้างเริ่มแยกครอบครัวออกจากครอบครัวใหญ่มาตั้งเป็นครอบครัวเดี่ยวของตัวเอง

ช่วงสมัยฮั่น การเกษตรของชาวเต๋ออ้างรุ่งเรืองมาก บรรพบุรุษของชาวเต๋ออ้างบุกเบิกการทำไร่ไถนาในพื้นที่ราบของเมืองเต๋อหง ปลุกข้าวเป็นพืชหลัก มีการใช้เครื่องมือเครื่องมืองานเกษตรที่ทำด้วยเหล็กจำพวกจอบ เสียม คราด ไถ มาตั้งแต่ยุคนั้นแล้ว นับเป็นการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ทำด้วยเหล็กยุคต้นๆ ของจีนเลยทีเดียว ต่อมาถูกรุกรานจากชนกลุ่มอื่นถอยร่นลงได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภูเขา ก็ยังยึดอาชีพเดิมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษคือการทำนา แต่เนื่องจากพื้นที่อยู่แห่งใหม่นี้เป็นแบบภูเขาสูง ด้วยภูมิปัญญาของชาวเต๋ออ้างจึงได้ขุดภูเขาเป็นแบบขั้นบันไดเพื่อทำเป็นแปลงนา มีการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ดีกว่า รู้จักการใช้ปุ๋ย นับเป็นชนเผ่าที่มีเทคนิคการทำนาที่ก้าวหน้ากว่าชนกลุ่มอื่นในบริเวณเดียวกัน นอกจากปลูกข้าวแล้ว ชาวเต๋ออ้างยังมีความชำนาญในการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น ใบชา ฝ้าย เป็นต้น นอกจากจะเป็นผู้ปลูกชาฝีมือดีแล้ว ยังมีวิธีการชงชาและดื่มชาที่พิเศษกว่าใคร จนได้รับการขนานนามว่าเป็นเกษตรกรผู้ปลูกชาที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศอีกด้วย

ต่อมาในยุคแรก ๆ ของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลได้เข้ามาดูแลและกระจายนโยบายชนกลุ่มน้อยในเผ่าเต๋ออ้างได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ในปี 1956 รัฐบาลควบคุมดูแลและเปลี่ยนแปลงระบบสังคม สภาพความเป็นอยู่ การปกครองในสังคมชาวเต๋ออ้าง แต่ข้อพิเศษของชนเผ่าเต๋ออ้างก็คือการ

⁵ เกี่ยวกับคำว่า หมาน และ ผู่ หรือ พู มีชื่อที่ต้องอธิบายสองประเด็นดังนี้ 1. คำว่า “หมาน” (蛮 mán) เป็นคำที่ภาษาจีนใช้เรียกชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ในสมัยโบราณ 2. นักวิชาการทางประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยของจีนในงานเขียนของ หวงชางหมิง (黄尚明 Huáng Shàngmíng: 2008) ตั้งข้อสันนิษฐานว่าชาวผู่ (濮人 Púrén) ที่ชาวฮั่นพูดถึงในบันทึกประวัติศาสตร์ น่าจะเป็นบรรพบุรุษของชาวปลั่ง ซึ่งก่อร่างสร้างเมืองอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของซีฮั่น ในบริเวณมณฑลยูนนาน ได้แก่ อำเภอู้อี้โจว (益州 Yìzhōu) ป่าซาน (保山 Bǎoshān) ปูเหว่ย (不韦 Bùwéi) เป็นต้น จนถึงยุคซีจิ้น (西晋 Xījìn) ชาวผู่จากเมืองหย่งชางได้อพยพลงไปที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) เฟิงชิ่ง (凤庆 Fèngqìng) หลินชาง (临沧 Líncāng) หลังจากสมัยสุยและถัง มีบันทึกพงศาวดารที่กล่าวถึงชาวผู่ แต่ใช้อักษรแตกต่างกันไป เช่น ผู่เหริน (濮人, 蒲人 Púrén) พูจื่อ (扑子 Pūzǐ) พูจื่อ (朴子 Pūzǐ) พู (扑 Pū) ผู่หมาน (蒲满 Púmǎn) เป็นต้น ในยุคนี้การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวผู่หรือหมานกระจัดกระจายกันบริเวณกว้างมาก จนถึงสมัยถังและซ่ง ชาว “ผู่” ถูกปกครองโดยเมืองน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) และด้าหลี่ (大理 Dàlǐ) ถึงสมัยหมิงมีการก่อตั้งจังหวัดซุ่นหนิง (顺宁 Shùnníng) ทางภาคใต้แต่งตั้งให้ชาวผู่ดูแลหัวเมืองถู่จื่อ (土知 Tǔzhī) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ชาวผู่ที่เดิมอาศัยอยู่บริเวณเมืองน่านเจ้าในมณฑลยูนนาน ได้พัฒนาเรื่อยมา ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ “ชาวปลั่ง” ชนกลุ่มนี้เป็นหนึ่งในสามชนเผ่าที่พูดภาษากลุ่มมอญเขมร และมีความใกล้ชิดกับชาวเต๋ออ้าง ดังจะเห็นว่าชื่อเรียกของชนกลุ่มมอญเขมรที่มีถิ่นฐานอยู่ตอนใต้ของจีน ได้แก่ชาวปลั่ง เต๋ออ้าง และหว่า ต่างก็มีคำว่า “หมาน” “ผู่ หรือ พู” รวมอยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่าทั้งสามชนเผ่านี้มีความใกล้ชิดกันมาแต่โบราณ

ตั้งชุมชนกระจัดกระจาย ไม่อยู่รวมกัน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนในแต่ละชุมชนจึงต้องใช้วิธีที่แตกต่างกัน เช่น ชาวเต๋ออ่างที่เมืองป่าวซาน (保山 Bǎoshān) หลินชาง (临沧 Línkāng) เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับชนเผ่าไตมานาน ระบบสังคมเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้อำนาจของชาวไต ดังนั้นจึงใช้วิธีเดียวกันกับชาวไต สามารถตกลงกันได้ด้วยความสงบ ส่วนชาวเต๋อ อ่างที่เมืองเต๋อหง และตำบลหวานติง (畹町 Wǎndīng) อยู่ในการปกครองของชนเผ่าจิงโป และชนเผ่าไต จึงใช้วิธีเปลี่ยนระบบสังคมตามรัฐบาลได้โดยตรง จากนั้นมาการพัฒนาทั้งระบบสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชนชาวเต๋ออ่างก็ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลให้พัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ในบริเวณที่มีชาวเต๋ออ่างอาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อน เป็นชุมชน รัฐบาลได้ตั้งให้ชาวเต๋ออ่างเป็นหัวหน้าปกครองดูแลตนเอง นอกจากนี้ยังส่งผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนในระดับสูงไปเป็นสมาชิกสภาประชาชนด้วย ลูกหลานชาวเต๋อ - อ่างก็ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ มีการก่อสร้างโรงเรียน โรงพยาบาลเพื่อให้ชนชาวเต๋ออ่างได้มีความรู้ และสุขภาพอนามัยที่ดี

ส่วนที่ 3 ภาษาเต๋ออ่าง

หัวข้อนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาของชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออ่าง มีหัวข้อย่อยดังนี้

3.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

3.2 ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

3.3 วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

3.4 ภาษาเขียน

3.5 ภาษาถิ่น

3.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ภาษาที่ชนเผ่าเต๋ออ่างพูด คือ ภาษาเต๋ออ่าง ภาษาจีนเขียนว่า 德昂语 Dé' áng yǔ ข้อมูลจากนักวิชาการชาวจีนในหนังสือภาษาจีนชื่อ 《德昂语简志 Dé' áng yǔ Jiǎnzhì》 “บันทึกสังเขปภาษาเต๋ออ่าง” ของผู้เขียนสามคนชื่อ เฉินเซียงมู่ หวางจิ้งหลิว และเล่าหย่งเหลียง (陈相木 Chén Xiàngmù, 王敬骝 Wáng Jìngliú, 赖永良 Lài Yǒngliáng, 1986) ให้ข้อมูลว่า นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาเต๋ออ่างอยู่ในตระกูลภาษาที่เรียกว่า 南亚语系

Nányà Yǔxì แปลว่า “ตระกูลภาษาเอเชียใต้”⁶ (南亚语系 Nányà Yǔxì) สาขามอญ-เขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔZú) แขนงภาษาว่า-เต๋ออ่าง (佤德昂语支 Wǎ Dé' áng yǔzhī) ภาษาที่ใกล้ชิดที่สุดอยู่ในพื้นที่ประเทศจีน ได้แก่ ภาษาว่าและภาษาปลั่ง เนื่องจากชาวเต๋ออ่างอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชาวไตมาตลอด จึงยืมคำจากภาษาไตมาใช้เป็นจำนวนมาก แม้กระทั่งชุมชนชาวเต๋ออ่างที่อยู่ใกล้ชิดหรือแวดล้อมกับชาวไตบางกลุ่ม ปัจจุบันพูดและเขียนภาษาไตแทนภาษาของตนไปแล้วก็มี เดิมทีนักภาษาศาสตร์จีนคิดว่าภาษาเต๋ออ่างมีความใกล้ชิดกับภาษาไต แต่หลังจากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพบว่า ภาษาไตกับภาษาเต๋ออ่างมีทั้งข้อเปรียบเทียบต่างกันอยู่ ในขณะที่ภาษาเต๋ออ่างมีลักษณะร่วมทางภาษาใกล้ชิดกับภาษาว่าและภาษาปลั่งมากกว่า จึงได้แยกออกมาจากภาษาไต นอกจากนี้ ชาวเต๋ออ่างบางส่วนที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวจิงโป ก็สามารถพูดภาษาของชาวจิงโปได้ด้วย

3.2. ระบบเสียง เนื้อหาของระบบเสียงภาษา

เต๋ออ่างในหนังสือ “บันทึกสังเขปภาษาเต๋อ อ่าง” เล่มดังกล่าวข้างต้น ได้วิเคราะห์ระบบเสียงภาษาเต๋ออ่างที่อำเภอหลู่ซี (路西 Lùxī) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นปูเหลย (布雷 Bùléi) ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมที่มีชาวเต๋ออ่างอาศัยอยู่มากที่สุด มีข้อมูลดังนี้

3.2.1 พยัญชนะ มีพยัญชนะ 44 เสียง

แบ่งเป็น พยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง พยัญชนะควบกล้ำ 13 เสียง และพยัญชนะที่เกิดเป็นพยัญชนะท้าย 9 เสียง คือ /m,n,ŋ,p,t,k,ʔ,h,r/ ดังนี้

p	ph	b	m	ṃ		f	v		
t	th	d	n	ṇ	ʔn			l	ṛ
						s			
ṭ	ṭh	ḍ	ṇ	ṇ̄		ɕ	j		
k	kh	g	ŋ	ṅ					
ʔ						h			
pl	phl	bl							
kl	khl	gl							

⁶ สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányà Yǔxì) คือภาษาตระกูล Austro-Asiatic ตำราภาษาจีนบางเล่มเรียกทับศัพท์แบบทับเสียง ว่า 澳斯特罗-亚细亚语系 Ào sī tè luó - yà xì yà yǔxì ตรงกับภาษาอังกฤษ คือ ตระกูลภาษา Austro-Asiatic

ข้อกำหนด :

1. เสียง p , t , pl จะออกเสียงโดยมีเสียง ? นำหน้า แต่เนื่องจากไม่พบข้อเปรียบเทียบต่างกับเสียง p , t , pl จึงไม่บันทึกไว้ในระบบเสียง
2. เสียงก้อง b ,d, dz,g เวลาออกเสียงจะมีลมก้องในลำคอ เป็นเสียง /ŋ/ ตามท้าย เมื่อบันทึกอย่างละเอียดจะเป็น [bŋ,dŋ, dzŋ,gŋ]
3. เสียง k,kh,g ท้ายเสียงเหล่านี้จะมีเสียงก้องเสียดแทรก เมื่อบันทึกอย่างละเอียดจะเป็น [ky,khy,gy]
4. เสียง r ออกเสียงจริงคือ [ɹ]

3.2.2 สระ มีเสียงสระเดี่ยว 10 เสียง ได้แก่ /i,u, ʊ, e, a, ɔ, ɤ,e,o, u/ สระประสม 19 เสียง ได้แก่ /ia,iu,io,ai,a:i, ɔi, ɔ:i, ɔi,ui, ɤi,ia,i,au,a:u,oi, ʊi, iu,ɤu,iau,uai/ ดังนี้

3.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาเต๋ออ่าง ไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์แบ่งแยกความหมายของคำ แต่พบมีการใช้ทำนองเสียงเพื่อแสดงคำถาม โดยการยกเสียงพยางค์สุดท้ายให้สูงขึ้น เช่น

di	ʔɤ	ʔi	↗	
เขา	ไม่	มา		“เขาไม่มาหรือ”
moi	ʔu	ho:m	↗	
คุณ	ก็	กิน		“คุณก็กินหรือ”

3.3. ระบบคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

3.3.1 ระบบคำ

3.3.1.1 พยางค์และคำ ลักษณะเด่นของ

ภาษาเต๋ออ่าง คือ

(1) คำโดดหนึ่งพยางค์ เป็นคำหนึ่งพยางค์ มีความหมายในตัวเอง และปรากฏได้โดยลำพัง ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย
pleŋ	ท้องฟ้า	dzɤŋ	ดิน
kiŋ	หัว	bo:ŋ	ตัด

ในหนังสือ “บันทึกสังเขปภาษาเต๋ออ่าง” มีตัวอย่างคำโดดภาษาเต๋ออ่างหนึ่งพยางค์อีกหลายคำ แต่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นคำยืมจากภาษาตระกูลไท (อักษรตัวหนา) ไม่ใช่ภาษา

เต๋ออ่าง และยังมีบางคำเป็นคำที่มีความสัมพันธ์กับทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาจีนอีกด้วย (อักษรตัวเอียง) ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย	จีน	คำอ่านภาษาจีน
thai	ไถ	犁	lí
ko:ʔ	เกาะ (น.)	弯	wān
tɕa:m	ชิม	尝	cháng
kha:m	รำ (รำข้าว) ภาษาไตและภาษาไทยถิ่นอีสาน / ham /	糠	kāng ⁷

(2) คำโดดสองพยางค์ มีลักษณะ

เด่น ดังนี้

- คำโดดสองพยางค์ปกติ

เป็นคำโดดสองพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ที่มีความหมายได้อีก ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย
pui taŋ	หึ่งห้อย	paŋ pa	ผีเสื้อ
dzo taŋ	จักจั่น	me phre	ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง

- คำพยางค์ขึ้นต้นคู่ เป็น

คำโดดสองพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ที่มีความหมายได้อีก มีลักษณะคือ พยางค์ขึ้นต้นของพยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สองเหมือนกัน แต่สระและพยางค์ท้ายอาจเหมือนหรือต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย
boŋ bot	ชิงช้า	loʔ la:ʔ	ขยับเขยื้อน
voŋ vaŋ	ท้องฟ้า	hoʔ heʔ	โคลงเคลง

- คำสระคู่ เป็นคำโดดสอง

พยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ย่อยที่มีความหมายได้อีก มีลักษณะคือ สระของพยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สองเหมือนกัน พยางค์ท้ายเหมือนกัน แต่พยางค์ขึ้นต้นอาจเหมือนหรือต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย
ʔok lok	จอกแทน	ʔok khok	แปลก
ka la	แขวน	sok rok	ตะกละ

⁷ ผู้เขียนเคยเขียนบทความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเสียง /r,h,k/ ในภาษาไทยกับภาษาจีน ในบทความชื่อ เมฆม สอดส่องฤกษ์. (2552) “เสียงปฏิกาค /r/,/k/,/kh/ และเสียงปฏิกาคอื่นๆ:หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล” วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 31 ประจำภาคเรียนที่ 2 การศึกษา 2552.

- คำซ้ำ เป็นคำโดดสอง

พยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ย่อยที่มีความหมายได้อีก มีลักษณะคือ พยางค์หน้ากับพยางค์หลังมีพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน

คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย
raŋ raŋ	ตะขาบ	kru kru	ห่าน
moʔmoʔ	หาว	rau rau	อ่อนแอ

3.3.1.2 การสร้างคำ

(1) การเติม affixation

- มีการเติม prefix / a' /

เพื่อเปลี่ยนประเภทของคำกริยา เป็นคำนาม ตัวอย่างเช่น

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
bet	เกี่ยว (ตกปลา)	a' bet	เบ็ด
ŋuoi	นั่ง	a' ŋuoi	ม้านั่ง
te:ʔ	วัด (กริยา)	a' te:ʔ	ไม้บรรทัด
gip	หนีบ	a' gip	ที่คีบ, กรรไกร

- มีการเติม prefix / k' /

เพื่อบอกความหมายด้านเดียว กับความหมายด้านคู่ ตัวอย่างเช่น

ทำคนเดียว	ความหมาย	ทำทั้งสองฝ่าย	ความหมาย
son	คิด	k' son	คิดถึงกัน
klaʔ	ฟัน	k' klaʔ	ฟันกัน
duh	ชน	k' duh	ชนกัน
pet	ทิ้ง	k' pet	แยกกัน

- มีการเติม prefix / k' /

หรือ /m' / เพื่อเปลี่ยนคำกริยาทำให้เกิด เป็นกริยาเกิดเอง ตัวอย่างเช่น

กริยาทำให้เกิด	ความหมาย	กริยาเกิดเอง	ความหมาย
liaʔ	ปอก	k' liaʔ	ลอก
biaʔ	ฉีก	k' biaʔ	ขาด
pxh	เปิด	k' pxh	อ้า
puiʔ	ถอด	m' puiʔ	หลุด

(2) คำประสม ใช้คำโดดคำเดียว

หรือสองพยางค์ประกอบกันขึ้นเป็นคำประสม ส่วนมากเป็นการประสมคำแบบขยายความ โครงสร้างของคำเป็นแบบ /คำหลัก + คำที่ทำหน้าที่ขยาย/ ตัวอย่างคำเช่น

คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย
ʔum muh น้ำ เหมื่อ	เหมื่อ	ŋar brai ไฟ ป่า	ไฟป่า
ʔum da: ŋ น้ำ ใหญ่	ทะเล	kiŋ bi หัว หมุน	เวียนหัว
ŋa:l ʔap ตา มีด	ดาบอด	so:ʔ ŋa:m เกลือ หวาน	น้ำตาลทรายขาว
veʔ kxh ท้อง ป่อง	ตั้งท้อง	plaŋ dɛ:p หญ้า ถัก	หญ้าที่สานเป็นตับ ใช้มุงหลังคา

3.3.1.3 คำยืม ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐ

ประชาชนจีน ยืมคำจากภาษาไทเป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ภาษาเต๋ออั้งยืมคำจากภาษาจีนจำนวนมาก

คำยืมจากภาษาไท	คำยืมจากภาษาจีน	คำภาษาจีน
/lu:n/ เดือน	/təuŋ ɕo/ ร.ร.มัธยม	中学 zhōngxué
/mu:n/ หมิ่น	/jin haŋ/ ธนาคาร	银行 yínháng
/phra/ พระ	/kuŋ tɕaŋ / โรงงาน	工厂 gōngchǎng
/pi/ ปี	/kxhɛn tin/ ยืนยัน	肯定 kěndìng

3.3.1.4 ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาเตออ่าง

ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาเตออ่าง					
คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
ple:ŋ	ฟ้า	hɔ:m	กิน	mɔi	สรรพนามบุรุษที่ 2
kiŋ	หัว	mɛ:n	ดู	diat	เล็ก
dzɤŋ	ดิน	bi	หมุน	du:r	ยาว
ŋɔi	นั่ง	ha:u	ไป	dzɔ:r	สูง
ple	ผลไม้	grai	พูด	dʁt	เตี้ย
blɔ:ʔ	ขาว	vɛŋ	คืน กลับ	ʔu	หนึ่ง
but	มีด	ʔit	นอน	ʔa	สอง
ŋa:i	ตา (eye)	ʔɤʔ	หา	ʔui	สาม
pɔ:m	ข้าว	muh	เป็น	phun	สี่
ʔa:ŋ	กระดุก	dʁi	มา	phan	ห้า
he	ต้นไม้	man	ดี	to:r	หก
giaŋ	บ้าน	leh	ออก	pu:r	เจ็ด
kiar	พระจันทร์	gre	ช้า	ta	แปด
k'ŋɔi	พระอาทิตย์	da: ŋ	ใหญ่	tim	เก้า
ŋjar	เขียว	rɤŋ	แดง	kɤ:r	สิบ
sao	ป่วย	muiʔ	ปาก	luʔ	อัน (ลักษณนาม)

3.3.2 ระบบไวยากรณ์ ลักษณะเด่นทางที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3^๘ ดังต่อไปนี้

ไวยากรณ์ของภาษาเตออ่าง มีดังนี้

3.3.2.1 การเรียงลำดับทางไวยากรณ์

โครงสร้างประโยคหลัก คือ S+V+O

di	ŋah	ʔiar	
เขา	ฆ่า	ไก่	“เขาฆ่าไก่”
ʔo	hɔ:m	pɔ:m	
ฉัน	กิน	ข้าว	“ฉันกินข้าว”

	สรรพนามเอกพจน์ คนเดียว	สรรพนามทวิพจน์ สองคน	สรรพนามพหูพจน์ หลายคน
บุรุษที่ 1	ʔo	ja:i	jɤi
บุรุษที่ 2	mɔi	pa:i	pɤi
บุรุษที่ 3	di	ka:i	kɤi

3.3.2.3 โครงสร้างของคำบอก

ตัวเลขและลักษณนาม คือ /นาม + เลข + ลักษณนาม เช่น

kra: ʔ	ta	tu	
ควาย	แปด	ตัว	“ควายแปดตัว”
ʔum	ʔu	lɔ:	
น้ำ	หนึ่ง	ถ้วย	“น้ำหนึ่งถ้วย”
a'ka:u	ʔu	niam	
ข้าวสาร	หนึ่ง	กำ	“ข้าวสารหนึ่งกำ”

3.3.2.2 ระบบคำสรรพนาม มีสามระดับคือ สรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ ในแนวนอนของกลุ่มคำสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้วิธีการคงรูปคำเดิม แล้วเปลี่ยนเฉพาะเสียงสระที่แตกต่างกันเพื่อแสดงความแตกต่างของพจน์ /a/ กับ /ɤ/ ในแนวตั้งของกลุ่มคำสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้วิธีการคงรูปคำเดิม แล้วเปลี่ยนเฉพาะพยัญชนะต้น /j, p, k/ เพื่อเปลี่ยนบุรุษ

^๘ ลักษณะของระบบคำสรรพนามแบบนี้ พบในภาษาปลั่ง ซึ่งเป็นภาษากลุ่มมอญเขมรในประเทศจีนอีกภาษาหนึ่งที่มีความใกล้เคียงกับภาษาเตออ่าง แต่คำที่ใช้เป็นคนละคำกัน

3.3.2.4 คำแสดงความเป็นเจ้าของ

วางไว้หน้าเจ้าของ หรืออาจจะคำ แสดงความเป็นเจ้าของก็ได้

ʔen	ʔo	
ของ	ฉัน	“ของฉัน”
gian	moi	
บ้าน	เธอ	“บ้านเธอ”

3.3.2.5 คำแสดงคำถาม เช่น

/ʔi'se / “ใคร” /mʊw / “ไหน” /d:an/ “กี่”

ʔi'se	moi	muh	
ใคร	คุณ	เป็น	“คุณเป็นใคร”
laʔ mʊw	di	gʊi	
ไหน ที่	เขา	อยู่	“เขาอยู่ที่ไหน”
ʔi	d:an	kau	
คน	กี่	cl.	คนกี่คน

3.3.2.6 ส่วนขยาย วางต่อท้ายคำ

ที่ถูกขยาย

don	ʋ ʔoh	
ยาว	มาก	“ยาวมาก”
vah	ʋ ʔoh	
กว้าง	มาก	“กว้างมาก”

3.3.2.7 โครงสร้างประโยคเปรียบเทียบ คือ A + คุณศัพท์ + กว่า + B

เทียบ คือ A + คุณศัพท์ + กว่า + B

ʔo	dʒa:r	doʔ	moi	
ฉัน	สูง	กว่า	เธอ	“ฉันสูงกว่าเธอ”
bah	ŋʊi	doʔ	bot	
เหล้า	แพง	กว่า	บุหรี	“เหล้าแพงกว่าบุหรี”

3.3.2.8 เติมคำว่า /hoiʔ/ “แล้ว”

ไว้หน้าคุณศัพท์ บอกความหมายถึงการเปลี่ยนสภาพไปแล้ว เช่น

hoiʔ	ʔap	
แล้ว	ดำ	“ดำแล้ว”
hoiʔ	da: ŋ	
แล้ว	ใหญ่	“ใหญ่แล้ว”

3.3.2.9 คำบ่งชี้ วางไว้หลังคำที่ถูก

บ่งชี้

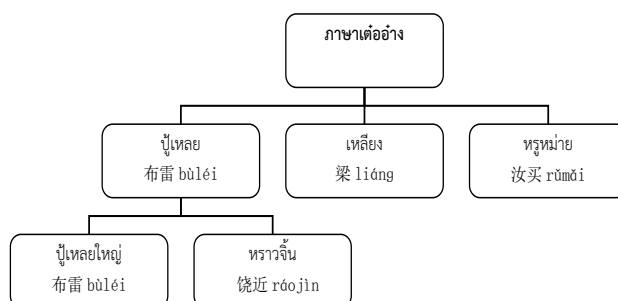
mo:ʔ	ʔu	tu	nʔʊ	
วัว	หนึ่ง	ตัว	นี้	“วัวตัวนี้”
to	to:i	muh	lu ɕi	
ฝั่ง	นั้น	คือ	ลูซี่	“ฝั่งนั้นคือลูซี่”

3.4. ภาษาเขียน ชาวเต๋ออ้างไม่มีตัวอักษรเป็นของ

ตนเอง แต่เดิมชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวไตอ่านและเขียนอักษรไตได้ ปัจจุบันใช้อักษรจีน

3.5 ภาษาถิ่น ภายในภาษาเต๋ออ้างมีความแตกต่าง

ของภาษาถิ่น ส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างในเรื่องระบบเสียงและวงคำศัพท์ แต่ระบบไวยากรณ์ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น นักภาษาศาสตร์จีนแบ่งภาษาถิ่นเต๋ออ้างโดยใช้เกณฑ์ระบบเสียงเป็นหลัก สามารถแบ่งภาษาถิ่นเต๋ออ้างออกเป็นสามถิ่น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

มีสำเนียงภาษาถิ่นอีกแห่งหนึ่งชื่อว่า ถิ่นหฺร่วจิ้น เรียกอีกชื่อว่า ถิ่นปู้เหลยใหญ่ (大布雷 dàbúléi) แต่ระบบเสียงและคำมีความใกล้ชิดกับถิ่นปู้เหลย จึงจัดไว้รวมกับภาษาถิ่นปู้เหลย

การจัดภาษาถิ่นเต๋ออ้างโดยแบ่งตามพื้นที่อยู่อาศัยทำได้ยากมาก เนื่องจากภาษาเต๋ออ้างที่อยู่หมู่บ้านหรือพื้นที่ใกล้ชิดติดกันกัน แต่ระบบเสียงและคำศัพท์ต่างกันมากบางแห่งไม่สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ ในขณะที่ชาวเต๋ออ้างที่อยู่ห่างไกลกันมาก แต่ระบบเสียงและคำศัพท์กลับเหมือนกัน จึงไม่นิยมใช้เกณฑ์พื้นที่ในการจัดแบ่งภาษาถิ่นเต๋ออ้าง

จากแผนภูมิข้างต้น มีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 ภาษาเต๋ออ้างถิ่นปู้เหลย พุดอยู่ที่อำเภอลูซี่

(路西 Lùxī) เป็นภาษาถิ่นที่มีผู้พูดอยู่รวมตัวกันมากที่สุด มีจำนวนประชากรที่พูดภาษาถิ่นนี้คิดเป็น 50% ของชาวเต๋ออ้างทั้งหมด ระบบเสียงของภาษาถิ่นปู้เหลย คือระบบเสียงหลักที่ใช้

ในบทความเรื่องนี้ (ดูข้างต้นบทความ ข้อ 3.2)

3.5.2 ภาษาเต๋ออ่างถิ่นเหลียง พูดอยู่ที่เมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) และป่าวซาน (保山 Bǎoshān) เป็นภาษาถิ่นที่มีผู้พูดตั้งถิ่นฐานกระจายมากที่สุดในจำนวนผู้พูดรองลงมาจากสำเนียงปู้เหลียง คิดเป็น 30% ของชาวเต๋ออ่างทั้งหมด ลักษณะของภาษาเต๋ออ่างถิ่นเหลียง เป็นดังนี้

3.5.2.1 พยัญชนะ ภาษาเต๋ออ่างถิ่นเหลียงมีเสียงพยัญชนะ 49 เสียง แบ่งเป็นพยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ 18 เสียง พยัญชนะท้ายมี 8 เสียง คือ /m,n, ɲ,p,t,k, ʔ,h/ ดังนี้

p	ph	b	m	ᵐ	f	v	
t	th	d	n	ᵑ	s		l ᵑ
ᵐ	ᵐh	dz	ᵑ	ᵑ	ɕ	j	
k	kh	g	ŋ	ŋ	x	ɣ	
ʔ					h		
pl	phl	bl		kl	khl	gl	
pr	phr	br		kr	chr	gr	
pj	phj	bj		kv	khv	gv	

3.5.2.2 สระ มีเสียงสระเดี่ยว 9 เสียง (แบ่งเป็นสระสั้นยาว รวม 18 เสียง) และสระประสม 22 เสียง
สระเดี่ยว : /i,e,ɛ,a,ɔ,u,ɤ,ʉ/
สระประสม : /ia:ia,ie,ie,ua:ua, a:i,ai,ɔ:i,o:i,u:i,ɤ:i,ʉ:i,ɯ:i,i:u,e:u,ɛ:u,a:u, au, a:ɯ, aɯ, ia:u,ua:i/

3.5.3 ภาษาเต๋ออ่างถิ่นหุหม่าย พูดอยู่ที่ตำบลหลงชวน (陇川 Lǒngchuān) และรุ่ยลี่ (瑞丽 Ruìlì) มีผู้พูดรวมตัวกันในบริเวณดังกล่าว แต่ก็มีส่วนเล็กน้อยที่กระจายห่างกันออกไป มีจำนวนผู้พูดคิดเป็น 20% ของชาวเต๋ออ่างทั้งหมด ลักษณะของภาษาเต๋ออ่างถิ่นหุหม่าย เป็นดังนี้

3.5.3.1 พยัญชนะ ภาษาเต๋ออ่างถิ่น

หุหม่าย มีเสียงพยัญชนะ 43 เสียง แบ่งเป็นพยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ 12 เสียง พยัญชนะท้ายมี 8 เสียง คือ /m,n, ɲ,p,t,k, ʔ,h/ ดังนี้

3.5.3.2 สระ มีเสียงสระเดี่ยว 9 เสียง

p	ph	b	m	ᵐ	f	v	
t	th	d	n	ᵑ	s		l ᵑ
ᵐ	ᵐh	dz	ᵑ	ᵑ	ɕ	j	
k	kh	g	ŋ	ŋ	x	ɣ	
ʔ					h		
pl	phl	bl		pj	phj	bj	
kl	khl	gl		kj	khj	gj	

(แบ่งเป็นสระสั้นยาว รวม 18 เสียง) และสระประสม 17 เสียง

สระเดี่ยว : /i,e,ɛ,a,ɔ,u,ɤ,ʉ/

สระประสม : /a:i,ai,a:u,au,aɯ,ia, iɯ,iɤ,iau,iu, eu,eu, ɤi,ie,oi,ui,ei/

3.5.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาเต๋ออ่างถิ่นหุหม่ายเป็นถิ่นเดียวในจำนวนสามถิ่นที่เริ่มมีการพัฒนาระบบเสียงวรรณยุกต์ แต่เนื่องจากอยู่ในช่วงพัฒนาระบบเสียงวรรณยุกต์ จึงยังมีคำไม่มากที่ใช้วรรณยุกต์แยกความแตกต่างของความหมาย จากข้อมูลที่มีพบว่า มีวรรณยุกต์อยู่สองเสียง คือ /51/ กับ /55/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ่าง	ความหมาย
a:m55	คำเรียกลูกสาวคนที่ 3	am55	อดกลั้น
a:m51	แปลก	am51	นำ

จากการเปรียบเทียบภาษาเต๋ออ่างทั้งสามถิ่น สามารถสรุปความสัมพันธ์และข้อแตกต่างของระบบเสียงของภาษาถิ่นเต๋ออ่างดังตารางต่อไปนี้

ข้อ เปรียบเทียบ	จำนวนเสียง พยัญชนะต้น		จำนวนเสียงสระ /i,u, ɯ, ɛ, a, ɔ, ɤ, e, o, u/		จำนวนเสียง พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
	ต้นเดี่ยว	ควบกล้ำ	สระเดี่ยว	สระประสม	/m,n,ŋ,p,t,k,l,h,r/	
ถิ่นปู้เหลย	31	13	10 มี /u/	19	9 มี /r/	ไม่มี
ถิ่นเหลียง	31	18	9 ไม่มี /u/	22	8 ไม่มี /r/	ไม่มี
ถิ่นหุหม่าย	31	12	9 ไม่มี /u/	17	8 ไม่มี /r/	มี

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

4.1 ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวเต๋ออ่างกินข้าวเป็นอาหารหลัก รวมถึงข้าวโพด และถั่วต่างๆ แต่ชาวเต๋ออ่างในบางท้องที่ก็กินข้าวโพดเป็นอาหารหลัก ชอบดื่มชา ชาวเต๋ออ่างใช้น้ำชาเป็นของรับแขก อันสูงส่งที่ชาดื่มได้ และยังมีใบยาสูบพันธุ์ดีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ นอกจากนี้การเคี้ยวหมากให้ฟันดำของชาวเต๋ออ่างเป็นที่นิยมมาก เพราะเชื่อว่าฟันที่มีสีดำเป็นฟันที่สวยงามและแข็งแรง

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวเต๋ออ่างก็มีเอกลักษณ์โดดเด่น สะท้อนความงามในอุดมคติของชาวเต๋ออ่างได้อย่างชัดเจน เอกลักษณ์ที่บ่งบอกว่าเป็นชุดของหญิงชาวเต๋ออ่างก็คือ “เกาวัลย์พันเอว” มีตำนานเล่าว่า “หญิงสาวชาวเต๋ออ่างในสมัยก่อนนิยมบิโนอยู่เต็มท้องฟ้า หนุ่มชาวเต๋ออ่างใช้เกาวัลย์สานเป็นห่วงคล้องเอวเอาไว้ เมื่อเห็นสาวชาวเต๋ออ่างคนไหนต้องดาบิโนผ่านมา ก็เอาห่วงเกาวัลย์นี้คล้องจับเอามาเป็นคู่ครอง” จากนั้นมาจึงกลายเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของสาวชาวเต๋ออ่างในที่สุด หญิงชาวเต๋ออ่างเมื่อโตเป็นสาวจะใช้เกาวัลย์พันรอบเอว 5 ถึง 6 รอบ บางรายพันเป็นสิบรอบก็มี ยังมีเกาวัลย์พันมากเท่าใด เปรียบเสมือนเป็นสาวงามที่มีค่า เป็นที่ต้องตาต้องใจและเป็นที่หมายปองของชายหนุ่ม เกาวัลย์ที่ใช้พันเอวนั้นบ้างเป็นสีตามธรรมชาติ บ้างย้อมเป็นสีแดง ดำ เหลือง เขียว บางครั้งยังมีการแกะสลักลวดลายลงบนเกาวัลย์ ประดับด้วยเงิน และเครื่องประดับต่างๆ เพิ่มความงดงามเป็นเอกลักษณ์ และทรงคุณค่ามากขึ้นด้วย ผ้าถุงของหญิงชาวเต๋ออ่างยาวตั้งแต่อกถึงตาตุ่ม ลวดลายผ้าถุงเป็นลายตามขวาง หลากหลายสีสัน หญิงสาวชาวเต๋ออ่างไม่ไว้ผมยาว บางรายโกนหัว หรือพันด้วยผ้า แต่หลังจากแต่งงานแล้วจะไว้ผมยาวและพันหัวด้วยผ้าสีดำ ลักษณะเด่นอีกอย่างของชุดแต่งกายชาวเต๋ออ่างคือการแขวนลูกบอลไหมพรมหรือขนสัตว์หลากสี เช่น แดง เขียว เหลือง ที่

ชายเสื้อ ผ้าที่ใช้โพกหัว ตุ่มหู กระเป๋าสะพาย ทั้งชายและหญิงจะประดับประดาด้วยลูกบอลไหมพรมที่วาวนี้ ที่โดดเด่นที่สุดก็คือหนุ่มๆ ชาวเต๋ออ่างจะคล้องคอด้วยลูกบอลไหมพรมที่ร้อยเป็นพวงยาวสำหรับชุดที่เป็นงานสำคัญ อีกด้วย แต่ชุดของหญิงเต๋ออ่างจะคล้องลูกบอลไหมพรมนี้ไว้รอบปกเสื้อ ใส่เครื่องประดับเงินจำพวกสร้อยคอ ตุ่มหู กำไล ชายชาวเต๋ออ่าง นิยมสีกลายบนร่างกาย ส่วนใหญ่สักไว้ที่ขา แขน และอก ลวดลายที่นิยม เช่น เสือ กวาง นก และลวดลายพืชพันธุ์ดอกไม้ต่างๆ

บ้านเรือนของชาวเต๋ออ่างสร้างด้วยไม้ไผ่ ใต้ถุนสูง ในบริเวณบ้านมีรั้วรอบเป็นหนึ่งหลังคาเรือน ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ทำอาหารและเก็บข้าวของเครื่องใช้และเก็บตุ่นเสียบียงอาหาร ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ ข้างบ้านสร้างกระท่อมเล็กไว้เก็บฟืน และเป็นครกกระต้อนตำข้าว ชาวเต๋ออ่างที่เมืองจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) สร้างบ้านหลังใหญ่มีครอบครัวเล็กๆ อาศัยอยู่ร่วมกันสองถึงสามครอบครัว มีทางเดินเป็นระเบียบเชื่อมต่อกันระหว่างเรือนเล็กแต่ละเรือน บ้านเรือนของชาวเต๋ออ่างในปัจจุบันสร้างเป็นตึกสูงและอาศัยอยู่รวมกันหนึ่งครอบครัวต่อหนึ่งห้องเหมือนอย่างชาวฮั่น

4.2 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวเต๋ออ่างมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะผ้าปักลวดลายงดงาม ไปจนถึงการแกะสลักภาพฝาผนังแบบนูนสูง นูนต่ำ การก่อสร้าง งานเครื่องปั้นดินเผา ในอดีตถือเป็นกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาแขนงนี้ที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันสิ่งปลูกสร้างในบริเวณที่มีหรือเคยมีชาวเต๋ออ่างอาศัยอยู่เช่น ภาพสลักที่วัดพุทธลูซี (路西佛寺 Lùxī fósi) ตำนานกราชินีเต๋ออ่าง 德昂女王宫殿 Dé'áng nǚwáng gōngdiàn) ที่ตำบลหลงชวน (陇川 Lǒngchuān) สะพานโบราณ ถนนโบราณ เมืองโบราณเผ่าเต๋ออ่าง เครื่องปั้นดินเผาที่มีเนื้อละเอียด มันวาวลวดลายชัดเจน ถือเป็นร่องรอยศิลปะอันงดงามของชาวเต๋ออ่างที่มีให้พบเห็นอยู่ทั่วไป นอกจากนี้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

ที่ปกรัวยภาพงดงามตามจินตนาการของชาวเต๋ออ๋าง เช่น ภาพนกคู่ มือคู่ เสือคู่ ดอกไม้ต่างๆ ก็เป็นภาพสะท้อนเอกลักษณ์อันงดงามของชาวเต๋ออ๋างที่สืบทอดต่อกันมานานหลายชั่วอายุคน

ด้านวรรณกรรม ชาวเต๋ออ๋างมีการสืบทอดศิลปะภาษาวรรณคดีของชนเผ่าแบบมุขปาฐะ ไม่ว่าจะเป็นนิทานพื้นบ้าน ตำนาน เพลง กลอน สุภาษิต คำพังเพย เช่น นิทานเรื่อง 《兔子制土司》Tùzi zhì tǔsī “กระต่ายต้งหัวหน้า” เรื่อง 《芦笙哀歌》Lúshēng āigē “ขลุ่ยน้ำเต้าครวญเพลง” เรื่อง 《彩虹》Cǎihóng “สายรุ้ง” นอกจากนี้ตำนานและนวนิยายที่สำคัญ ๆ ของชาวไตและชาวฮั่น เช่น เรื่อง 《西游记》Xī yóu jì “จาริกตะวันตก (ไซอิ๋ว)” เรื่อง 《三国演义》Sānguó yǎnyì “สามก๊ก”

ก็เป็นตำนานที่ชาวเต๋ออ๋างเล่าสืบทอดกันมาด้วยภาษาเต๋ออ๋างจนถึงปัจจุบัน ชาวเต๋ออ๋างมีเครื่องดนตรีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งบางอย่างก็ได้รับอิทธิพลมาจากชาวฮั่น เช่น กลอง โหม่ง ขลุ่ยน้ำเต้า ปี่ พิณสามสาย เครื่องดนตรีเหล่านี้ใช้บรรเลงประกอบการเต้นรำในเทศกาลสนุกสนานรื่นเริงและงานพิธีสำคัญๆ ของชนเผ่า

ระบบครอบครัวของชาวเต๋ออ๋างคือยึดถือการมีสามีภรรยาคนเดียว ไม่แต่งงานกับคนนามสกุลเดียวกัน และไม่นิยมแต่งงานกับคนนอกเผ่า หนุ่มสาวสามารถพบรักกันได้โดยอิสระ สาวชาวเต๋ออ๋างมีสิทธิ์ในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่ท้ายที่สุดต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่ในการอนุญาตให้หรือไม่ให้แต่งงานกับใคร เมื่อตกลงแต่งงาน ฝ่ายชายต้องมอบสินสอดให้กับฝ่ายหญิง หากสามีภรรยาอยู่กินกันไปแล้วเกิดการหย่าร้าง ฝ่ายชายเป็นผู้ขอหย่า เพียงแค่มอบข้าวสารไม่กี่กิโลกรัม เงินเล็กน้อย เชิญหัวหน้าเผ่ามาทำพิธีขอขมาต่อผีบรรพบุรุษและเทพที่เคารพ ก็เป็นสัญญาณบอกฝ่ายหญิงว่าให้ออกจากบ้าน กลับไปบ้านเดิมได้ หากฝ่ายหญิงเป็นผู้ขอหย่า จะต้องชดใช้ค่าสินสอดที่ฝ่ายชายมอบให้ในวันแต่งงาน แต่หลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ธรรมเนียมการหย่าของชาวเต๋ออ๋างก็ไม่เคร่งครัดเหมือนแต่ก่อนแล้ว

พิธีศพของชาวเต๋ออ๋างใช้วิธีฝังศพ ในแต่ละหมู่บ้านมีสุสานประจำเผ่า แต่ผู้ที่เสียชีวิตด้วยอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง ยาวนานและหญิงที่เสียชีวิตจากการคลอดบุตรจะประกอบพิธีศพด้วยการเผา

เกี่ยวกับความเชื่อและการนับถือศาสนาในอดีตชาวเต๋ออ๋างนับถือศาสนาพุทธนิกายหินยาน ในแต่ละชุมชนมีวัดพุทธประดิษฐานพระพุทธรูป และมีพระภิกษุประจำวัด พระภิกษุ

ทุกรูปเรียนรู้ภาษาไตเพื่ออ่านคัมภีร์และบทสวด พิธีสำคัญๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ชาวเต๋ออ๋างจะหมั่นเวียนกันนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาของชาวเต๋ออ๋างในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกันเสียทีเดียว อาจเป็นพุทธแต่ต่างนิกายกัน บางที่สามารถเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่เพื่อฆ่าเป็นอาหาร แต่บางที่ซึ่งนับถือต่างนิกายกลับห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามล่าสัตว์ป่า แม้แต่ในงานพิธีสำคัญๆ ก็ไม่อนุญาตให้ฆ่าสัตว์ นอกจากนี้นับถือศาสนาพุทธแล้วชาวเต๋ออ๋างยังนับถือผีและวิญญาณตามที่บรรพบุรุษนับถือมาแต่เดิม

เทศกาลสำคัญของชาวเต๋ออ๋างคือเทศกาลสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ซึ่งเทศกาลต่างๆ ล้วนสะท้อนถึงความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือศาสนาอย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2552) “เสียงปฏิภาค /r/,/k/,/kh/ และเสียงปฏิภาคอื่นๆ: หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล” วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 31 ประจำภาคเรียนที่ 2 การศึกษา 2552.
- _____. (2555) สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สกุณี ญัฐพลวัฒน์. (2545) ดาระอั้ง: คนชายขอบสองแผ่นดิน. วารสารสังคมวิทยา มานุษยวิทยา. ปีที่ 21 ฉบับที่ 1: หน้า 97-123.
- สุริยา รัตนกุล. (2531) นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1: ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและภาษาตระกูลจีน-ทิเบต. กทม. สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- 陈相木, 王敬骝, 赖永良. (1986) 《德昂语简志》北京: 民族出版社.
- (เงินเชียงมู่ หวางจิ่งหลิวและล่าหย่งเหลียง. (1986) บันทึกสังเขปภาษาเตออั้ง. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.
- 黄尚明. (2008) 从考古学看先秦时期濮人的迁徙. 华中师范大学学报 (人文社会科学版) 47 年, 1 期.
- (หวางซางหมิง. (2008) มองการอพยพย้ายถิ่นยุคก่อนจีนของชาวผู่จากการศึกษาทางโบราณคดี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยครูศาสตร์หัวตง. ปีที่ 47, ฉบับที่ 1.)
- 李道勇、聂锡珍、邱鹏锋. (1986) 《布朗语简志》北京: 民族出版社.
- (หลี่ต้าหวยง เนี่ยซีจินและชีวเอ้อเฟิง. (1986) บันทึกสังเขปภาษาบูหล่าง. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.)
- (โจวจื่อจื่อ, เหียนฉีเซียง. (1984) บันทึกสังเขปภาษาหว่า. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.)
- 周值志, 颜其香. (1984) 《佤语简志》北京: 民族出版社.
- เอกสารสารสนเทศ**
- Gordon, Raymond G., Jr. (ed.), 2005. Ethnologue: Languages of the World, Fifteenth edition. Dallas, Tex.: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com>
- รูปที่ 1 <http://2.bp.blogspot.com/-7VigZ0J2y1E/TsUbsBlGzMI/AAAAAAAAAKM/J-Mfe2d2x4w/s320/deang.jpg>
สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2556
- รูปที่ 2 <http://culture.yunnan.cn/images/attachement/jpg/site2/20081022/001cc43562f80a69292a43.jpg>
สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2556